

Veendamse dichters in bundels

Wissel-Courant 1 maart 1986

Uit het Veendamse komen de laatste tijd nogal wat initiatieven met betrekking tot het letterkundig gebeuren. Zo ontstond een zondagsdichtersmanifestatie, een gedichtenbundel van Winkler-Prins leerlingen, een literair café, en nu de zogenaamde Winkler-Prins reeks. In die reeks komen weer leerlingen en oud-leerlingen aan 't woord: mensen die in poëzie iets te vertellen hebben. Een gaaf initiatief van docent Nieuweboer, die daarmee mogelijk maakt dat wie een dichter meent te zijn kan publiceren en wie zondagsdichters lezen wil ook kan lezen. Het zijn weinig kostende katerns geworden, in een genummerde oplage van 100 exemplaren. Winst wordt er niet gemaakt, en veel pretentie om naar buiten te treden blijkt er

ook niet uit. Ook daarom doet dit initiatief sympathiek aan. Er wordt niet hoog van de toren geblazen, geen „ontdekkingen” gelanceerd, maar op rustige en toch overtuigende wijze iets aan 't regionaal poëzie-gebeuren bijgedragen.

Tot nu toe zijn vier bundeltjes verschenen: „Onbewoonbaar verklaard” van Wilt Pathuis; „Achter de wolken” van Kris Douma; „Krummels is ook brood” van Gré van der Veen en „Staren in de duisternis” van Jan Hendrik Poot. Een vijfde uitgaafje staat op stapel en er wordt ook gewerkt aan een bundeltje waarin gedichten van een tiental leerlingen zullen worden opgenomen.

Een bespreking van deze bundeltjes dient niet te gebeuren naar de normen van de geldende literaire kritiek. Er mag best een wat serieuze norm worden aangelegd, maar 't blijft regionaal werk en 't moet als zodanig beschouwd worden.

Welnu: de eerste bundel van Pathuis (niet zijn eerste; hij publiceerde al „Wetende dat” in 1978 en „Vliegen achter de horizon” in datzelfde jaar) is er een met wat norse ondertonen. Het onbewoonbaar verklaard worden van de woning die plaats moet maken voor een vierbaans weg en alles wat

daaromheen gebeurt, bepaalt die ondertoon:

„de staatsbeschermers komen
ik hou me koest ben niet thuis
spijkeren bord op m'n deur
ook bij de burens onbewoonbaar
verklaard hoe durven ze
briefje in de bus binnen zeven
dagen wegwezen
ook zij tasten m'n vrijheid
niet aan”.

(blz. 19)

Zo beschrijft Pathuis de gang van zaken in de buurt: de aardappelpotende boer, de zwangere buurvrouw, de verdwaalde zakenman, e.d. Langzamerhand neemt de verzetshouding toe, er wordt wat dreigender, wat agressiever geschreven. Het laatste gedicht komt als een complete verrassing:

„briefje mag blijven zitten
ik blijf zitten waar ik zit
gelukkig gaan ze zeker
zeker ergens anders langs
gaan ze ergens anders ze gaan
ergens anders langs en ik zit
ze gaan ergens anders langs
ergens anders langs
ze gaan toch niet.”

(blz. 38)

De tweede bundel komt van een van de jongeren van de W.P. Het is een op alfabetische volgorde gebundelde reeks gedichten over gedachten bij sterrebeelden. Associatief van opzet, helder van taal, dikwijls raak in beelduitwerking. Een voorbeeld van hoe Douma de associaties verwerkt naar bestaande situaties en daarin nog ruimte vindt voor 't geven van een mening geeft het volgende vers:

Ster

ster
beter bekend
als reclame

(blz. 24)

ster
sterreclame
erg toepasselijk

nederlandse sterren
liggen de sterren
van de hemel”.

(blz. 38)

Ook een gedicht als Libra-Weegschaal geeft iets aan van 't kalme cynisme waarmee Douma de gang van zaken om zich heen beschouwt. Eigenlijk een volwassen bundel voor een zo jonge zondagspoet.

Libra weegschaal

zoals die man geleefd heeft
elke cent
drie keer omdraaien
precies wetend
hoeveel ribbels er
om een kwartje zitten
zo is hij ook gestorven
tot as overgegaan
gaf de balans het gewicht
van een lege portemonnee.

De derde bundel is er een met flink wat Groningse gedichten. Geen wonder voor wie Gré van der Veen kent. Diverse versjes zijn bovendien op muziek gezet door Frank Heine en 't zou eigenlijk een goede gedachte zijn om daarvan nou es een Groningse plaat te maken. Wat voorbeelden van eenvoudige wijsheden:

„Vrund zel wel dood gaan
vrund gaat dood
vrund is dood
weer 'n vrund minder
wie worden oller.”

(blz. 26)

of deze:

„'k wol mie nait aangappen loaten
in 'n blaank aiken
kist as 'k dood bin
loater kreeg 'k pas in de goaten
't is 't leste plezaaier
dat 'k minsen doun kin”.

(blz. 30)

Tot slot de bundel van Poot. Ook een jong talent dat erg nuchter, onderkoeld zelfs probeert emoties te verwoorden. 't Geeft 't effect van een uitgestelde explosie: de nadreun komt daardoor onverwacht en des te heviger aan. Een voorbeeld:

Praten/onzin uitkramen

als mensen
meer naar
hun verstand
zouden redeneren
dan zouden
er heel wat
minder ruzies zijn
of
de gehele mensheid
moest al knettergek zijn”.

(blz. 24)

Het taalgebruik van Poot is helder, eenvoudig en lijkt eenduidig. Het gebruik van de dubbele bodem is nog niet altijd even spits, maar het feit dat hij deze toepassing kent en ermee omgaat geeft hoop voor de toekomst, nog een gedichtje ter afsluiting.

Sorry

ik vind
sorry
een heel moeilijk woord

ik kan het vaak
niet over
m'n lippen krijgen
(terwijl ik het
in m'n eenzame voorbereiding
wel duizend keer zei)”

(blz. 28)

Een goed initiatief, deze W.P. reeks. Stimulerend voor wie schrijven kan of wil. We mogen met het nodige vertrouwen in kwaliteit en verfrissing de volgende uitgaven tegemoet zien.

LET-TER-GRE-PEN

door Ad But